

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Bedste Fie og Store Laves

Karen Sophie Pedersdatter — eller *Bedste Fie* som hun kaldtes i Gilleleje — blev født 6/3 1840 i Skovhuse ved Rådegård Gods nær Dysted i Toksværd sogn i det daværende Præstø amt. Ved dåben den 14/6 angav den ugifte moder, Ana Magrethe Rasmusdatter, at barnefaderen var ungkarl Peder Rasmussen, som „*tjener paa Amager.*“

De havde antagelig mødt hinanden i Peders fødesogn Skibinge, hvorfra Ana Magrethe ifølge Toksværds tilgangsliste var ankommet et par måneder før fødslen. På grund af *timånedersreglen*¹ blev Karen Sophie „*[anseet] som født i Skibbinge Sogn,*“ selvom hun reelt var født og døbt i Toksværd sogn.

Peder var ifølge Skibinges afgangliste rejst mod København i november 1839, så det er ikke sikkert at han vidste at Ana Magrethe var gravid. I lægdsrullerne ses ligeledes at han flytter til København og det skrives endvidere i hovedrullen 1837 at han „*har Kyllingebryst og meget svag Legemsbygning,*“ samt i 1840 at han har „*deformt Bryst.*“ Trods — eller på grund af — disse skavanker aftjente Peder sin værnepligt som trænkusk² i 1841.

Ved folketællingen den 1. februar 1840 ses han som tjenestekarl på skoleforstander Chrilles Jansens gård i Sundbyvester, Tårnby sogn på Amager. Her modtog han kort efter Karen Sophies fødsel et brev fra Ana Magrethe.

Brevene fra Ana Magrethe er formentlig gået tabt, men 3 breve fra Peder til hende er bevarede i den nedenfor beskrevne alimentionssag. To af brevene er udaterede og det sidste er blot dateret 23/9 uden årstal, men deres indbyrdes rækkefølge kan bestemmes ud fra indholdet, hvorved det fremgår at de må være skrevet hhv. juni 1840, 9. september 1840, og november 1841.

Gid Sygdom, Sorg og Plage,
maa vige bort fra dig.
Og frydefulde Dage,
igen fremvise sig.

Gid alt for dig maa blomstre,
og staa i yndig Flor!
det er mit Hjertens Ønske,
for dig i dette Aar!

Peders nytårsønske til Bedste Fie 1840.

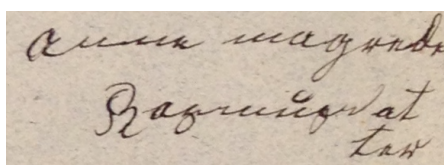
¹Plakat af 15. maj 1839: „*Med Hensyn til uægte Børn bliver det Sted, hvor Moderen Timaanedersdagen forinden Fødselen have haft Ophold eller Tjeneste, at betragte som Fødehjem; men dersom hun intet fast Opholdssted til den Tid har havt, bliver den Commune at anse som Barnets Fødehjem, hvor Moderen ved sin Nedkomst er forsørgelsesberettiget.*“

²*Træn-soldat*: menig soldat af trænet (uddannet som hestepasser, kusk (jf. Trænkusk) ell. motorvognsfører). ODS. *Træn* ell. *Train*: de dele af en hær, hvis opgave det er at transportere troppernes udrustning ell. forsyninger. ODS.

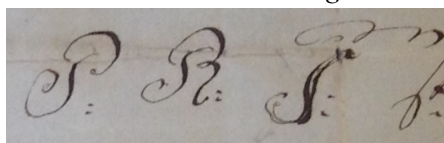
De er ikke skrevet med Peders egen hånd — som det nævnes i det andet brev, kunne han hverken læse eller skrive — dog har han underskrevet dem. De følger i næste del.

Peder lyder ifølge brevene til at have været glad for Ana Magrethe, og han benægtede da heller ikke faderskabet. Han ville gerne giftes med Ana Magrethe, men hans løn rakte ikke langt, så han mente at det måtte vente. Flere gange opfordrer han hende til at komme „op til Byen“ (København) og få en tjenestepuds, evt. som amme.

Det fremgår også at hun efterhånden var blevet utålmodig, og ikke rigtig stolede på hans ægteskabsløfter. Det har været svært for en enlig mor at få det hele til at hænge sammen.

Ana Magrethes underskrift: „Anne Magrede Rasmusdatter“

Peders underskrift: „P: R: S:“

Desværre lader det til at Peder og Ana Magrethe en overgang mistede kontakten. I april 1842 klagede hun derfor sin nød til herredsfoged Lavætz, der foranstaltede undersøgelse. På det tidspunkt mente Ana Magrethe at Peder arbejdede hos en Peder Acker i Vedbæk, og for at hjælpe med opsporingen af ham overgav hun de 3 breve til myndighederne, hvorved de er blevet bevaret i sagens dokumenter.

Lavætz sendte straks oplysningerne videre til amtmanden for Præstø, J.F. de Neergaard, som kontaktede stiftamtmanden for København, F.J. greve Knuth, som igen kontaktede birkedommeren for Københavns nordre birk, C.F. Normann.

Birkedommer Normann fik opsporet Peder, og 30/5 1842 blev det lovpligtige politiforhør foretaget, med henblik på at høre hvad han havde at sige til faderskabet og evt. alimentation³.

I forhørsudskriften fremgår det at Peder „mødte personlig, og, næst[efter] at bemærke, at han for Tiden tjener hos Guldsmed Sivertsen ved Vedbek, vedgaaer han at være Fader til det af Klagerinden den 6 Mai 1840 fødte uægte Barn Sophie Pedersdatter, og tilbyder han at betale et aarligt Alimentationsbidrag af 10 Rbd i 2 Terminer, saaledes, at han hver tilkommende 1 November og 1 Mai betaler 5 Rbd.

Comparenten bemærker at hans Løn er saa ringe at han ikke seer sig i Stand til at udrede et større aarligt Bidrag end han nu har tilbuddt, hvorhos han tilføier, at han bestandigen har sendt

³Alimentation: Forplejning; underhold; især om underhold af børn fødte uden for ægteskab. ODS.

hende Penge af og til, naar han kunde undvære nogle, og det er ikkun et Par Maaneder siden at han har sendt hende 3 Rdlr.“

Dette tilbud blev herefter meldt tilbage igennem amtmænd og fogeder til Ana Magrethe. Hun fortalte herredsfoged Lavætz at hun ikke „kunne modtage [Tilbuddet], da Barnefaderen selv for hende har opgivet at faae 50 Rbd. aarlig i Løn, og at hun ønskede Bidraget i Henhold hertil bestemt ved Amtets Resolution⁴.“ Iøvrigt havde hun ikke fået mere end 11 rigsbankdaler fra Peder siden Sophies fødsel for to år siden.

Herefter gik sagen tilsyneladende i stå, indtil de Neergaard i Præstø marts 1843 rykkede grev Knuth i København. Endelig kom resolutionen: Peder skulle betale 12 rigsbankdaler årligt i to terminer.

Ved folketællingen 1845 opholdt de tre familiemedlemmer sig således i tre forskellige sogne: Peder Rasmussen var tjenestekarl hos pensionist og jordbruger Berent Bentsen i Vedbæk, Søllerød sogn; Ana Magrethe Rasmusdatter var tjenestepige på Tappernøje Kro i Snesere sogn; og datteren Karen Sophie var i pleje hos Peders far Rasmus Jochumsen i Skibinge hestehave.

Det ved retten aftalte arrangement var dog tilsyneladende ikke tilfredsstillende; i hvert fald blev Peder og Ana Magrethe viet 7/11 1845 i Snesere sogn, hvorefter de sammen flyttede til Vedbæk.

Her blev Peder Rasmussen ansat som gartner på landstedet Enrum⁵, og Ana Magrethe blev som oldfrue sammesteds ansvarlig for tjenestepigerne.

Sophie (eller „Fie“, som pigens kaldenavn var blevet) blev konfirmeret 23/4 1854 i Søllerød sogn, hvor det angives at hun var blevet koppevaccineret af distriktslæge Frost 1/8 1844. Hun fik *mg?* i kristendomskundskab og *mg* i opførelse. På det tidspunkt var karakteren *meget godt* over middel.⁶

Karen Sophie Pedersdatter, formentlig i 1860'erne.

⁴ Resolution: Afgørelse (af tvivlsspørgsmaal); beslutning; bestemmelse. ODS.

⁵ Enrum blev 1845 købt af lensgreve Christian Conrad Sophus Danneskiold-Samsøe som ejede det til sin død i 1886 hvorefter det gik i arv. *Wikipedia*.

⁶ Spørgsmålstegnet var ikke af officiel betydning, men således præstens eller skoleholderens egen påtegning.

Efter at have tjent en periode hos gårdmand Hans Jensen i Trørød rejste Sophie ifølge Søllerød afgangliste som 16-årig i 1856 mod København.

Det må nok forblive uvist præcis hvor eller hvornår Sophie mødte sin fremtidige ægtemand Lars Andersen (f. 18/2 1832) — kaldet *Store Laves*⁷ — men han var ifølge sørullerne tilknyttet batteriet ved Trekroner i 1855 og 1856, så måske var det et sted i eller omkring København.

Bedste Fie med familie på sin 80 års fødselsdag 6/5 1920.

Bagerst: Bertha Marie Pedersen f. Jørgensen (1896–), Esther Andersen (1912–), Karen Alice Nielsen (1913–), Christine Laurine Resen f. Andersen (1884–1971)

Midten: Margrethe Nielsen (1912–), Anna Sophie Nielsen f. Jørgensen (1890–) med Anna Johanne Nielsen (1919–), Bedste Fie, Solveig Claudia Resen (1917–), Petra Johanne Andersen f. Hansen (1888–1977) med Helge Sten Andersen (1919–), Ada Agnete Andersen (1914–2002 — min mormor).

Forrest: Karl Nielsen (1917–), Oda Marie Nielsen (1915–), Evald Kristian Sten Andersen (1912–84)

De blev gift i Vedbæk 26/3 1858, et par måneder før Sophie fyldte 18. Forloverne var hendes fader Peder Rasmussen og insidder (senere skovløber) Frederik Vilhelm Kibenich af Skodsborg.

Formentlig flyttede de direkte til Gilleleje, de figurerer nemlig her fra folketællingen 1860 og frem til deres død. I Gilleleje boede de på Hovedgadens matrikel 52.

Sophies fader Peder Rasmussen døde i Vedbæk 15/9 1881, og moderen Ana Magrethe flyttede herpå til familien i Gilleleje, hvor hun døde 3/6 1893.

⁷Lars udtaltes „Laves“ i det gamle Gilleleje.

Lars og Sophie fik tre børn sammen:

1. Christian Georg Andersen ($^{22/5}$ 1860 – $^{6/3}$ 1936), min tipoldefar. Gift med Laura Svendsen ($^{24/10}$ 1859 – $^{16/6}$ 1929). De fik 2 børn:
  - a) Christine Laurine Andersen (1884–1971). Gift Resen.
  - b) Axel Kaj Andersen (1889–1954), min oldefar.
2. Anna Marie Andersen ($^{11/12}$ 1867 – $^{22/7}$ 1947), gift med Niels Peter Jørgensen ($^{23/7}$ 1865 – $^{22/1}$ 1946). De fik 10 børn hvoraf et var dødfødt:
  - a) Anna Sophie Jørgensen (1890–). Gift Nielsen.
  - b) Karl Laurits Jørgensen (1892–).
  - c) Bertha Marie Jørgensen (1896–). Gift Pedersen, boede på Skagen.
  - d) Dødfødt datter (1897).
  - e) Elisa Christine Jørgensen (1898–). Gift Thomsen, boede på Skagen.
  - f) Villiam Christian Jørgensen (1900–).
  - g) Laurits Anders Jørgensen (1903–).
  - h) Johanne Margrethe Jørgensen (1905–). Gift Willumsen.
  - i) Niels Jørgensen (1907–).
  - j) Kristian Jørgensen (1911–).
3. Peter Andersen ($^{4/10}$ 1874 – $^{12/3}$ 1943), gift med Victoria Hansine Kingstrup ($^{16/12}$ 1874 – $^{17/3}$ 1954). De fik ingen børn, men adopterede en pige:
  - a) Esther Andersen (1912–).

Matrikel 52 blev senere opdelt i to matrikler 52a (husnr. 45), hvor Christian boede, og 52b (husnr. 43), hvor Peter boede. Anna Marie boede på Gilleleje Strandvej 17.

Store Laves døde 72 år gammel $^{23/10}$ 1904. Der var forøvrigt samme dag mærkeligt nok et stort jordskælv i Kattegat der kunne måles over hele nordeuropa.

I den sidste tid boede Bedste Fie hos Peter og Victoria. Hun døde $^{27/1}$ 1934.

Fra anden Side har vi modtaget Meddelelse om, at Loftet hos Købmand Laurits Petersen, Gilleleje, slog to Revner. Købmanden sad ved sit Skrivebord. Pigen var samtidig beskæftiget med at rede Senge, og da de begyndte at valle, troede hun, at der laa nogen under Sengestederne. Samme Sted faldt Lampeglassene i Folkenes Bærelse ned og gik itu. Rystelsen er ogsaa bemærket af to Fiskere i Gilleleje og af Toldkontrolløren, der følte Svimmelhed.

Udsnit af artikel om jordskælvet $^{23/10}$ 1904.
Frederiksborg Amts Avis, $^{23/10}$ 1904

Store Laves.
Farvelagt fotografi.

d. 27/1-1934
GILLELEJE
Dødsfald. *f. omg.*
 1872

Lørdag Aften er Enkefru Sofie Andersen, Hovedgaden, død i sit Hjem hos sin Søn, Fisker Peter Andersen, 94 Aar gammel. Med »Bedste Fie«, som hun overalt i Byen kaldtes, er en gammel, dygtig og energisk Kvinde gaaet bort, en Personlighed, der altid har været en Pryd for Byen.

Sofie Andersen er født i Toxøved i Skippinge Sogn ved Præsto som Datter af en Arbejdsmand, men kom i 6 Aars Alderen til Vedbæk, hvor hendes Fader fik Ansættelse som Havemand paa Enrum Slot. I 18 Aars Alderen kom hun til Gilleleje, hvor hun nogen Tid efter indgik Ægteskab med Lods Lars Andersen, der døde 1904. Sofie Andersen har hele sit Liv levet i Arbejde. Hendes Mand var tillige Fisker og førte forskellige Baade paa Fiskeri og Fragtfart til København, og her var Afdøde sin Mand en uvurderlig Hjælp. Naar Baaden kom hjem med Lasten, var hun altid parat til at tage et Tag med. I de sidste Aar var det mest Strikkeriet, hun arbejdede med. Hun leverede Strikketøj til den halve By, da hun jo var »Bedste« til de mange i det yngre

Slægted, og her som i alle andre Forhold var hendes Arbejde præget af Akkuratease og Rid, som man kun sjældent finder Sidsestykke til i vore Dage.

»Bedste Fie« var Moder til to Sønner, fhv. Fisker Chr. G. Andersen og Fisker Peter Andersen, der begge bor paa Hovedgaden og i hvis sidste Hjem boede den, og en Datter, Fru Anna Jørgensen, gift med Fisker Niels Jørgensen, Strandvejen, Gilleleje. Foruden disse efterlader Afdøde sig 12 Børnebørn og 16 Børnebørnsbørn.

En af Byens gamle, agtværdige Indbyggere er gaaet bort, men hendes Minde vil længe blive bevaret i Gilleleje, for hvilken hun fik overordentlig stor Betydning.

J. C.

Nekrolog.

Jeg ved desværre ikke hvilken avis udklippet er fra; en mulighed er Frederiksborg Amts Avis.

Brevene

Brevens Text gengives i ordret. Da de har en temmelig kreativ stavning, ord deles og sammenføjes nærmest vilkårligt, og der slet ingen tegnsætning er, har jeg sat sidestillede „oversættelser“ til en mere læsevenlig udgave (dog stadig indenfor 1800-tallets ordvalg og ortografi).

Udateret Brev fra Peder til Ana Magrethe

Dette brev er formentlig fra juni 1840.

Kjere Venende

Dit brev haver jeg rægti bekommæt fra dæn 14. Mæi vaar i at jeg hører at du har fat dig en lille datter og det glæder mig at i er bække ved en god hælssen men kære veende du skri-var saaledes at jeg skulde komme jëm at haalde bøllop med dig men det kan ikke ske for det første for medels at min Løn kan ikke rægge saae vit tel det men jeg skal jelske dig saae mægæt som det er mig muligt at jeg kan, og du skal ikke frøcte for det at jeg skal [fozve?] dig det er ikke mine takkær at væl det kere venen de haver dug ikke løst tel at ta op til Bygen at være amme for saae er dær en pige som at jeg kændær som vel skaffe dig en kaandijon som amme da haghør sæl veret det, men ves at du har løst tel det vel du da skrive mig det saae snart som muligt for haan ræsser snart at dær fra vaar at han er, kjere ven ende hælss din maadær saae mangge fra mig og du hælsses saa mangge fra din oprægtig ven entil døden og vel jeg af bryde min ringge skrivelsse med det kærligste ønske fra mig og dig lev nu væl det ønssets af din op rigtigge vän

Peder Rasmussen

hærmed følgær 3daler i dette brev

Kære Veninde

Dit Brev har jeg rigtig bekommet fra den 14. maj, hvori jeg hører at du har faaet dig en lille Datter, og det glæder mig at I Begge er ved god Helse, men kære Veninde, du skriver saaledes at jeg skulde komme Hjem for at holde Bryllup med dig, men det kan ikke ske for det Første formedelst min Løn ikke kan række saa vidt til det, men jeg skal elske dig saa meget som det er mig muligt at jeg kan, og du skal ikke frygte for at jeg skal [forsvige?] dig, det er ikke mine Tanker at ville det, kære Veninde. Har du ikke Lyst til at tage op til Byen og være Amme, for saa er der en Pige som jeg kender, som vil skaffe dig Condition¹ som Amme, der har Selv været det. Hvis du har Lyst til det, vil du da skrive mig det saa snart som muligt, for hun rejser snart derfra hvor hun her, kære Veninde. Hils din Moder saa mange Gange fra mig og du hilsses saa mange Gange fra din oprigtige Ven indtil Døden. Nu vil jeg afbryde min ringe Skrivelse med det kærligste Ønske fra mig [til] dig. Lev nu vel, det ønskes af din oprigtige Ven,

Peder Rasmussen

Her medfølger 3 Daler i dette Brev.

---

¹Tjenesteplads

Brev fra Peder til Ana Magrethe dateret 23. September

Dette brev er formentlig fra 23. september 1840.

Amager den 23de Ceptemb

Kirre Høystælskelige vän

jeg kan ikke forbi gaa at skrive dig til kiere vän, og du maa ikke være vred paa mig for di det vaare saa længe inden at du faa brev fra mig, for ieg er nesten undskyldt for du ved beste vän at ieg kan ikke selv læse skreft eller skrive men saa gik ieg hen til min søsters kiereste og han læste mit brev som ieg fik fra dig og ieg seer af din skrivelse at du er meget udtalmodig min kiere Vän vær ikke udtalmodig for det kan ikke gaa an for dig, for ieg vil hielpe dig i alle ting hvad ieg kan og vil gud at ieg kan een gang nyde at kome til at sove i dine arme saa er ieg glad af hiertet igjen.

men du ved nok beste vän at for det første kan ieg ikke og det ved du nok men vi haver at tiene lit inu for det første og hielpe hverandre med din [fæster?] som vi er lige gode om og du maa ikke være utilfræs for lige saa oprigtig som Du vil være i mod mig vil ieg ogsaa være i mod dig, men beste Vän naar du skriver mig til igjen saa maae du endelig give dig tid til at bogstavere det lit bedere for din bogstaver er gode nok naa du vilde give dig til at stave lit bedere, og naar du skriver i gien til mig saa kan du skrive til ungarl Peder Rasmussen og du kan adresere brevet saaledis til mig [karl] P:R: Peder Rasmussen conditionerende hos Creles iansen i synby væster og brevet afleveres hos Lars Jørgen i [strust?]

nu vil ieg af bryde denne min ringe skrivelse med mange kierlige helser til dig min beste vän Adieu lev væl leve bestandig vel det øn-

Amager, den 23. September [1840]

Kære Højtelskelige Ven

Jeg kan ikke forbigaa at skrive til dig, kære Ven, og du maa ikke være vred paa mig fordi det varer så længe inden du faar Brev fra mig. Jeg er næsten undskyldt, for du ved, bedste Ven, at jeg ikke selv kan læse Skrift eller skrive, men saa gik jeg hen til min Søsters Kæreste og han læste mit Brev som jeg fik fra dig, og jeg ser af din Skrivelse at du er meget utaalmodig, min kære Ven. Vær ikke utaalmodig for det kan ikke gaa an for dig, for jeg vil hjælpe dig i alle Ting hvad jeg kan, og vil Gud at jeg kan een Gang nyde at komme til at sove i dine Arme, saa er jeg glad af Hjertet igen.

Men du ved nok, bedste Ven, at med det første kan jeg ikke, og det ved du nok, men vi maa tjene lidt endnu for det første, og hjælpe Hverandre med [dine Fæster?]², som vi er lige gode om. Og du maa ikke være utilfreds, for lige saa oprigtig som du vil være imod mig, vil jeg ogsaa være imod dig. Men, bedste Ven, naar du skriver til mig igen, saa maa du endelig give dig Tid til at bogstavere det lidt bedre, for dine Bogstaver er gode nok naar du vilde give dig [Tid] til at stave lidt bedre, og naar du skriver igen til mig saa kan du skrive til Ungkarl Peder Rasmussen og du kan adressere Brevet saaledes til mig: [Karl] P.R. Peder Rasmussen, conditionerende hos Chrilles Jansen i Sundbyvester, og Brevet afleveres hos Lars Jørgensen i [Studiestræde?]

Nu vil jeg afbryde denne min ringe Skrivelse, med mange kærlige Hilsener til dig, min bedste Ven. Adieu, lev vel, lev bestandigt vel!

²Dine tjenestepladser?

skes af mig din ven Peder Rasmussen

P:R:S: Sk. H H

og ieg vil sende dig en lille værs

Gid sygdom sorg og plage, maa vige bort fra dig, og fryde fulde dage, igien fremvise sig, gid alt for dig maa, blomstere, og staa i øndig flor, det er mit hiertens ønske, for dig i ditte ar

Det ønskes af mig, din Ven, Peder Rasmussen

P:R:S Sk. H.H.³

Og jeg vil sende dig et lille Vers:

Gid Sygdom, Sorg og Plage,
maa vige bort fra dig.
Og frydefulde Dage,
igen fremvise sig.

Gid alt for dig maa blomstre,
og staa i yndig Flor!
det er mit Hjertens Ønske,
for dig i dette Aar!

et lille nytaars ønske er it til dig min væn og min beste væn som skuld nære dig lit i diin bedrøvelse

men vanter har ieg ikke bekommet som der var skreeven om i det brev som ieg fik af dig

[Det] lille Nytaarsønske er til dig min Ven, min bedste Ven, som skulde nære dig lidt i din Bedrøvelse.

Men Vanter har jeg ikke faaet, som der var skreeven om i det Brev som jeg fik af dig.

Udateret Brev fra Peder til Ana Magrethe

Dette brev er formentlig fra omkring november 1841.

Kære væn

Dette brev som du haver sendt mig haver jeg rigtig bekommet men det som du sende mig er ledt paarørende for mig du troer maaske at jeg har rendt slaget dig rendt af minæ Tange men det maa du ikke tro hvad jeg haver laavet di det skal jeg nok holde men i EfterAar kan jeg ikke komme ti du ved jo at en Tjenner kan ikke godt faae tid til at reise saae lang en vii men jeg haver skrivet di til i Julige Maaned men jeg kan høre i det brev som du sende mig at du ikke har bekommet det men der som du skulde trenge hardt til nogen hielp saae maae du skrive mig til saae skal jeg naag jelpe dig saae

Kære Ven

Dette Brev som du har sendt mig, har jeg rigtig bekommet, men det som du sendte mig er lidt paarørende for mig. Du tror maaske at jeg har rent slaet dig rent fra mine Tanker, men det maa du ikke tro. Hvad jeg har lovet, det skal jeg nok holde. Men i Efteraar kan jeg ikke komme, thi du ved jo at en Tjener kan ikke godt faa Tid til at rejse saa lang en Vej. Jeg har skrevet dig til i Juli Maaned, men jeg kan høre i det Brev som du sendte mig, at du ikke har bekommet det. Men dersom du skulde trænge haardt til nogen Hjælp, saa maa du skrive til mig, saa skal jeg nok hjælpe dig saa længe som

³ „Sk. H.H.” muligvis lig „Skrevet af H.H.”?

længe som det staar i min magt jeg er skiftet fra min [Kun]desjon nu om November og er kommen til at tjene hos Vonman Peti[rsen] i store Magleby dersom du vil skr[ive] mig til saa kan aflevere dit hus min ~~bravo~~ broder som tjener hos Her Scko[u?] paa Amager gade men jeg ønsker gerne [høre] vorledes du lever og vores lille Datt[er] jeg forglemmer dig ikke saa længe som je[g lever, men] nu ikke videre for denne gang flitig hælsen t[il dig] og din Moder og dinne Brøder. Det ønskes [du af din] Oprigtige Ven ind til døden. Peder Rasmussen

Bagsiden:

undskyld min Gode Væn jeg haver tøvet længe er jeg haver skrevet di til fordi jeg ingen kundisjon hafte vendet at faaet men da yeg nu har faa tjeneste saa maae du ikke forglemme at skrive mig til

det staar i min Magt. Jeg er skiftet fra min Condition nu om November, og er kommen til at tjene hos Vognmand Petersen i Store Magleby. Dersom du vil skrive til mig, saa kan du aflevere dit [Brev] hos min Broder som tjener hos Hr. [Schou] paa Amagergade.⁴ Jeg ønsker gerne at høre hvorledes du lever, og vores lille Datter. Jeg forglemmer dig ikke saa længe som jeg lever, men nu ikke videre for denne Gang. Flittig Hilsen til dig og din Moder og dine Brødre. Det ønskes du af din oprigtige Ven indtil Døden.

Peder Rasmussen

Bagsiden:

Undskyld, min gode Ven. Jeg har tøvet længe inden jeg har skrevet til dig, fordi jeg ingen Condition havde ventet at faa, men da jeg nu har faaet Tjeneste, saa maa du ikke forglemme at skrive til mig.

⁴Peders storebror Jochum Rasmussen (f. 15/4 1813) tjente hos Cand.phil. Peter Johan Schou på gården Sophienhøj i Sundbyvester.

Ana Magrethe Rasmusdatter

Bedste Fies moder Ana Magrethe Rasmusdatter¹ blev født i Skovhuse, Toksværd sogn den 28/9 1814. Jeg søgte længe efter hendes konfirmation i Toksværd og nabosognene uden held. Jeg vidste dog hvor hun opholdt sig i 1845 og besluttede derfor at prøve at kortlægge hendes færdens tilbage igennem tiden vha. kirkebøgernes af- og tilgangslister.

Toksværd sogns tilgangsliste for 1839–40.
Afskrift følger.

Disse blev ført mere eller mindre nidkært af de forskellige sognepræster, desværre sjældent uden lakuner². Det hændte også at personer blev udeladt ved en fejl, eller at de simpelthen ikke meldte sig hos præsten som loven foreskrev.

I det følgende skema har jeg anført de rejser der med sikkerhed kan tilskrives Ana Magrethe. Sognet i hvis kirkebog optegnelsen er foretaget er markeret med *kursiv*. På denne måde fandt jeg også hendes tjenestested hos skolelærer Møller i Skibinge 1840.

¹Hun blev vistnok kaldt *Grethe* af familien i Gilleleje.

²For eksempel har Toksværds kirkebøger lakuner i til- og afgangslisterne 1827–30 og 1832–34; formentlig da sognet måtte skifte præst flere gange (iflg. Wibergs præstehistorie): Den gamle C. Meyer var død 18/9 1830 og blevet afløst af H.J. Grundtvig. Denne døde dog allerede 1832 og blev erstattet af F.M. Lund, som kort efter vandt „50,000 Rdlr. i [Klasselotteriet]; forspiste sig i sin Livret, Risengrød, og døde.“ Endelig kom P.M. Thørche til i 1834 hvorefter der kom ro over embedet.

Navn	Alder	Stilling
Nicolaj Gotfred Møller	71 Gift	Dannebrogsmænd og skolelærer
Sophie Marie Magdalene Jensen	69 Gift	hans kone
Christen Jensen	18 Ugift	hjælpe lærer
<i>Ane Margrethe Rasmus Datter</i>	26 Ugift	tjenestepige

Dato	Nr.	Fra → Til	Alder	Anmærkninger
mar. 1840	3	Skibinge → Toksværd	26	„Frugtsommelig“
1840	4	Skibinge → Toksværd	33	„var Frugtsommelig ved Ankomsten“
6. maj 1840		Skovhuse ved Rådegård		Karen Sophies fødsel.
14. juni 1840		Toksværd		Karen Sophies døb.
1843	7	Toksværd → Præstø	28	„har her født et uægte Barn“
1843	21	Toksværd → Præstø	29	
nov. 1843	51	Præstø → Allerslev	29	
nov. 1843	51	Præstø → Rekkende, Allerslev	35	
1844	39	Rekkende, Allerslev → Vedbæk	38	
1. nov. 1844	34	Rekkende, Allerslev → Snesere	31	„paa Kroen“
1. februar 1845		Tappernøje Kro, Snesere	31	Folketællingen 1845.
7. november 1845		Snesere	31	Vielsen.
25. mar. 1846	46	Snesere → Vedbæk	32	

Ana Magrethe på skolen i Skibinge sogn ved folketællingen 1840 samt hendes færden 1840–45

Læg mærke til at alderen angives forkert 3 gange (markeret med **rødt**), svarende til et fødselsår mellem 1806 og 1808, istedet for hendes rette i 1814. Til- og afgangene passer dog sammen parvis — afgang fra et sogn følges af tilgangen i det næste — så der er næppe tvivl om at der er tale om den samme kvinde.

Ana Magrethes ankomst til Skibinge i perioden før 1840 og hendes færden i 1830'erne var straks sværere at finde. Efter lang tids søgen stødte jeg på en kvinde der ankom i Skibinge 1838. Hun havde samme navn, men forkert alder: Denne angav en fødsel omkring 1806, hvilket jo svarer til ovenstående fejlagtige angivelser. Ligeså passer oplysningerne i anmærkningerne 1836/38 til „vores“ Ana Magrethe. I det følgende skema anføres denne kvindes rejser; læg her mærke til alderen ved folketællingen, der ikke passer til hende, men derimod til vores ane!

Som det ses, har denne kvinde siddet på vand og brød pga. et forfalsket skudsmål³, hvilket jeg har undersøgt nærmere.

³Skudsmål: [den ved et] tjenesteforholds ophør afgivne, skriftlige udtalelse angaaende vedk.'s tjeneste ODS.

Dato	Nr.	Fra → Til	Alder	Anmærkninger
1. nov. 1833	—	<i>Everdrup</i> → Nysesø ved Præstø	27	
nov. 1833	22	Hybner i Everdrup ^a → <i>Præstø</i>	28	

^a C.H. Hybner var „*personel kapellan*“ (personligt ansat kapellan) hos pastor H.G. Gad i Everdrup.

Navn	Alder	Stilling
Carl Møller	30	Gift Forvalter ved baroniet Stampenborg
Hedwig Catharina Møller, f. Lindberg	30	Gift hans Kone
Ludvig Frederich Møller	2	Ugift deres Børn
Christian Andreas Møller	1	Ugift deres Børn
Christen Larsen	27	Ugift Material-Kusk hos Baron Stampe
Johan Boserup	18	Ugift Kontorist
Peter Jeppesen	27	Ugift Tienestekarl
<i>Ane Margrethe Rasmus Datter</i>	20	Ugift Tienestepige
Regine Amalia Dehn	23	Ugift Tienestepige

Dato	Nr.	Fra → Til	Alder	Anmærkninger
Rejsen fra Præstø til Skibinge er ikke fundet i af- eller tilgangslisterne. Formentlig skyldes dette at Skibinge var anneks til Præstø, og at pastor Søtoft betjente begge sogne.				
nov. 1835	—	<i>Skibinge</i> → Everdrup	29	
5. nov. 1835	59	Skibinge → <i>Everdrup</i>	29	„ <i>havde forfalsket sit Skudsmaal hvorfor hun blev straft med Fængsel paa Vand og Brød i Præstø</i> “
2. maj 1836	30	<i>Everdrup</i> → Baarse	30	
3. maj 1836	8	Everdrup → <i>Baarse</i>	30	
3. nov. 1836	26	<i>Baarse</i> → Snesere	30	
nov. 1836	7	Baarse → <i>Snesere</i>	30	„ <i>født i Dysted</i> “
1. nov. 1838	7	<i>Snesere</i> → Skibinge	32	
1. nov. 1838	55	Snesere → <i>Skibinge</i>	32	„ <i>vac 1816</i> “

En Ana Magrethe (født ca. 1806), hendes færdene i 1830'erne, samt folketællingen 1834 hos forvalter Møller på Nysesøgaard, Præstø landdistrikt

Skudsmaalsforfalskerken

Gagen begyndte da pastor N.B. Søtoft i Skibinge og Præstø ^{16/11} 1834 skrev til birkedommer J.C. Møller i Præstø. Brevet begynder:

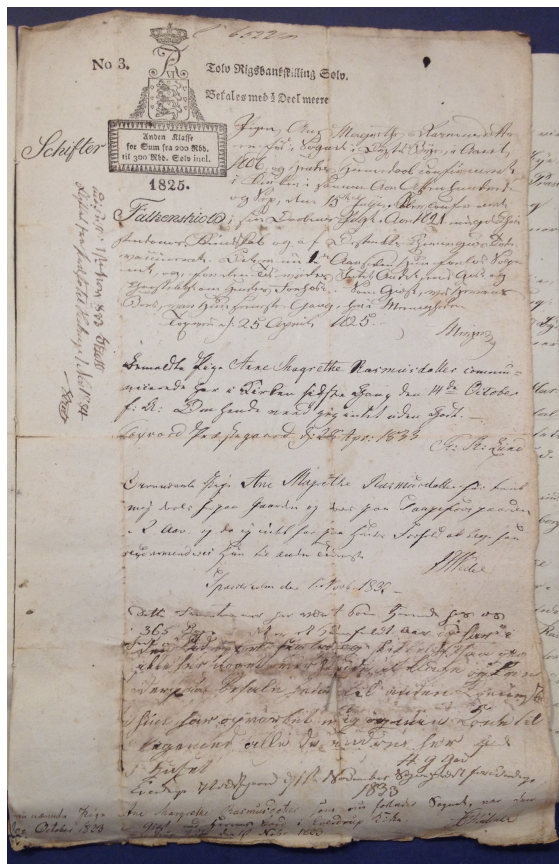
„Hoslagt nødsages jeg til at tilstille Dem som Politimester et Skudsmaal tilhørende Pige Ane Margrethe Rasmusdatter, der nu tjener Degnen Møller i Skibinge; thi det er aldeles forfalsket, da tvende Mænds Paategninger aabenbart ere omgjorde, sandsynligviis ved hjælp af en Skoledreng.“

Skudsmalet var vedlagt pastor Søtofts skrivelse, og findes i Præstø amts journalsag N° 2354/1834. Det afbildes her til siden og på modstående side i afskrevet skemaform.

Indtil forordningen af 1/9 1832 om *Skudsmaalsbøgers Indførelse for Tienestetyender* bestod skudsmål blot af et eller flere løse ark stempelpapir med påtegninger. Først herefter fik de den senere kendte udformning: „Denne Bog bør bestaae af 3 Ark Skrivpapiir, hvoraf det første Ark skal være stemplet til den for Skudsmaal anordnede Taxt, samt være gienemdraget [med en Snor] og indbundet i stærkt Pap.“ Dette indførtes netop for at forhindre svindel og falskneri.

Birkedommer Møller foranstaltede undersøgelse⁴ og indkaldte til forhør:

Tjenestepigen „erkjender, at Skudsmaalet er hendes og hende meddeelt; Ligesaa Tilstaaer hun, at paa samme var hende meddeelt fra afdøde Hr Pastor Gad i Everdrup saadan Paategning som forelæstes hende af Hr Pastor Søtofts Skrivelse; men da hun ansaae ikke at have fortjent saadant Vidnesbyrd, det hun fandt at være fornærmende for hende, har hun udkradset de 4 sidste Linier af Pastor Gads

Skudsmalets forside.

Paategning paa bemeldte Skudsmaal, og formaaet Vertshuusholder Johannes Niensens Søn, der er et Barn paa 10 à 11 Aar til skrive de Linier, som nu staar paa Skudsmaalet.“ (se afskriften i skemaet).

Pastor Gad var som nævnt imellemtiden død og kunne ikke bevidne hvad han oprindeligt havde skrevet, men ifølge pastor Søtoft var påtegningen sålydende: „Dette Fruentimmer har været som tjenende hos os i 365 Dage, det er et samfuldt Aar, hvilket har været langt nok for min

⁴Vordingborg nordre birks politiprotokol, sag N° 103/1834

Dato	Skribent	Skudsmål
25/4 1825	Pastor C. Meyer i Toksværd	„Pigen Ane Magrethe Rasmusdatter er født i Søgaard i Dysted Bye, i Aaret 1806, og hendes Hiemedaab confirmeret i Kirken i Samme Aar Attenhundrede og Sex, den 15 ^{te} Julij. Blev confirmeret i sin Daabens Pagt i Aaret 1821 med god Christendoms Kundskab og af Districts Chirurgus Tode vaccineret. Det er nu 1 ^{te} Aar siden hun forlod Sognet, og for den Tid viides Intet Andet, end Godt og Christeligt om hendes Forhold. Som Giæst, ved Herrens Bord, var hun seeneste Gang, her i Meenigheden.“
28/4 1833	Pastor F.M. Lund i Toksværd	„Bemeldte Pige Anne Magrethe Rasmusdatter communicerede her i Kirken sidste Gang den 14 ^{de} October f:A: Om hende veed jeg intet uden Godt.“
1/11 1830 – 1/11 1832	Forpagter Wedel på Sparresholm, Toksværd	„Ovennævnte Pige Ane Magrethe Rasmusdatter har tient mig dels her paa Gaarden og dels paa Taageskovsgaarden i 2 Aar, og da ieg intet har paa Hendes Forhold at klage saa recommenderes Hun til anden Tieneste.“
1/11 1832 – 1/11 1833	Pastor Gad i Everdrup	„Dette Fruentimmer har været som tjenende hos os i 365 Dage, det er et samfuldt Aar og har i den Tid opført sig tro og skikkelig saa jeg ikke har noget over hende at klage og kan derpaa befale [hende] til videre Tjeneste. Hun har opvartet mig og min Kone tilligemed alle de andre her ved Huset.“
1/11 1833	Kapellan Hybner i Everdrup	„Den nævnte Pige Ane Margrethe Rasmusdatter som nu forlader Sognet, var den 2ode October 1833 en Giæst ved Herrens Bord i Everdrup Kirke.“
1/11 1833	Pastor N.B. Sætoft i Skibinge	„[u...]“ ^a
1/11 1833 – 1/5 1834	Forvalter Møller på Nysøgaard, Præstø	„Fornævnte Pige Anne Margrette Rasmusdatter har tjent mig i 1/2 Aar fra 1 November sidst til 1 May dette Aar. Hendes Pligter har hun ikke opfyldt efter idelige Paamindelser og i Almindelighed ført samme slet og ordenligt.“
1/5 1834 – 1/11 1834	Værtshusholder Johannes Nielsen, Præstø	„Formeldte Pige Anne Margrete Rasmus Datter har tjent mig fra 1ste Mai 1834 til 1ste i November 1834.“
1/11 1834	Pastor N.B. Sætoft	„Flyttet fra Præstø til Skibinge.“

^a Det er ikke lykkedes mig at tyde dette ord, andet end at det afgjort starter med „u“. Muligvis står der „udskrift“, hvilket kan tolkes som at Sætoft har taget en afskrift af skudsmålet til sit private kontor, evt. for senere at sammenligne med originalen. Det er dog kun en hypotese.

Skudsmålets påtegninger.

Kone. For Utroskab⁵ kan jeg ikke beskyldte hende, men hun synes at have større Kjerlighed til vort Kjøen end til hendes eget. Jeg var glad ved at det Aar fik ende.“

Tjenestepigen tilstod ligeledes „at have maculeret⁶ forrige Forvalter ved Nysøe, Møllers Paategning paa Skudsmaalet, meddeelt den 1 Mai 1834, og udkradset tvende Uer, hvoraf det ene ved Ordet uordentlig saa at der nu i Paategningen staaer ordentlig, og det andet ved Ordet udført, saa at der nu staaer ført.“

Hun har formentlig villet ændre sætningen „Hendes Pligter har hun ikke opfyldt efter idelige Paamindelser og i Almindelighed udført samme slet og uordentligt“ til noget positivt, men har ikke kunnet læse godt nok til at gøre det korrekt, så hun ændrede det til „[...] i Almindelighed ført samme slet og ordentligt“ ved at fjerne U'erne og har således glemt ordet „slet.“ Hun har endda helt overset at gøre noget ved oplysningen om at hun ikke skulle have gjort sine pligter.

Endelig forklarede hun at hun „kan lese Skrivt og kan ogsaa skrive lidt, men kan ingen [anden] Grund give, hvorfor hun ei selv skrev de foranberørte Linier om hendes Ophold i Everdrup Præstegaard, end at Johannes Niensens Søn skrev bedre end hun.“

Dernæst blev vidner indkaldt, navnlig værtshusholder Johannes Nielsen og hans søn Karl. Imidlertid var Johannes „syg og sengeliggende, men dog ved Fornuftens fulde Brug, [så Retten blev] flyttet til hans Huus, og Forhøret der fortsat.“ Man forestiller sig næsten at dommer, betjente, vidner, og anholdte alle troppede op på bopælen.

Johannes forklarede „at han saa vel at Pigen Ane Magrethe Rasmusdatters Skudsmaal var maculeret, men det er ham ubekjendt, hvorledes saadant var skeet, indtil han siden hørte at hun havde overtalt hans liden Søn Karl, der er 9 paa 1ode Aar gl: og fylder Aar den 15 Febr. Han har ikke været tilfreds med Ane Magrethe Rasmusdatter i hendes Tjeneste hos ham, skjøndt han ingen Utroskab kan overbevise hende, men hun var uordentlig og skjødesløs i sine Forretninger.“

Den lille Karl Johansen blev også forhørt. Han indrømmede „at have skrevet paa Pigens Skudsmaal efter hendes Begjæring. Han vidste ikke, at det havde noget at betyde, og han ville aldrig foretage sig sligt mere.“

Pastor Søtoft havde iøvrigt afsluttet sit brev med denne bemærkning: „Jeg maa ogsaa bemærke, at en saadan Paategning, som den af Brændeviinsb: Johannes Nielsen, er intetsigende og imod Forordningens Tilhold, saa at en nje vil være at fordre af ham, at Ingen skal skuffes ved ham og han derved kommer til at paadrage sig Ansvar og maaskee betydelig Skadeserstatning.“ Det synes der dog ikke at være gjort videre ved.

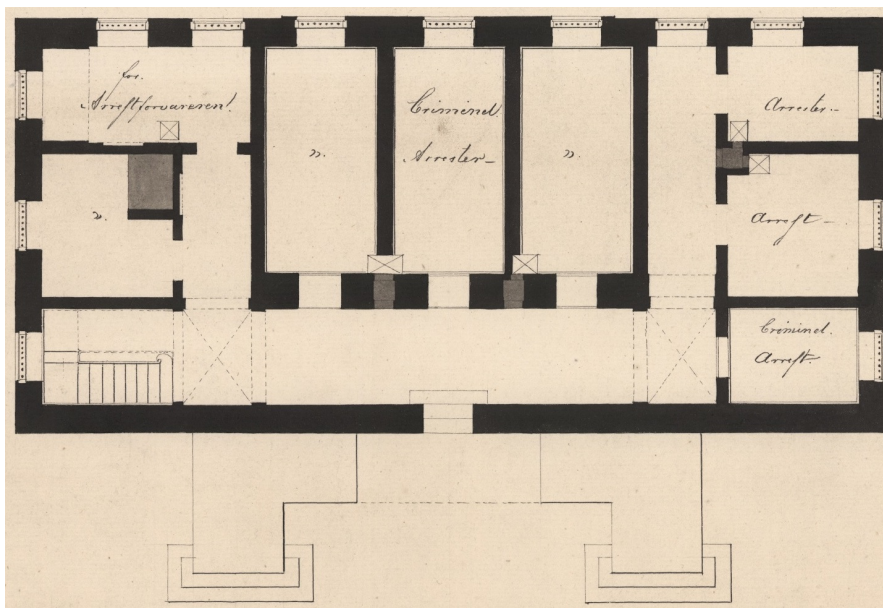
Herefter blev sagen indsendt til amtet hvor resolutionen skulle foretages. Hun dømtes ¹⁶/₁₂ samme år til fængsel på vand og brød i 2 x 5 dage på egen bekostning. Ana modtog dommen to dage efter og den blev approberet ²¹/₁₂ 1835.

Straffen blev udstået ad to omgange, nemlig fra ³⁰/₁₂ 1835 – ⁴/₁ 1836 og ⁹/₁ – ¹⁴/₁ 1836. Formentlig har hun siddet i arresten i kælderens under det gamle rådhus i Præstø⁷. Det har været et koldt og ensomt nytår for hende.

⁵ Utro: Som ikke er til at stole paa; ikke trofast; upaalidelig; især m. h. t. adfærd, handlemaade. ODS.

⁶ Makulere: Plette; tilsmudse; ødelægge ved tilsmudsning. ODS.

⁷ Rådhuset blev benyttet som sådan 1823–2007. Bygningen er i dag fredet og bruges nu som café og kunsthús.

Plantegning af kælderen under Præstø rådhus.

Dateret 28. juni 1823, arkitekt C.F. Hansen (1756–1845).

Original findes i Det Kgl. Bibliotek — Danmarks Kunstmuseum, Samlingen af Arkitekturtegninger

Skudsmaalets rette Gjer

Ifølge Toksværd Kirkebog var der i året 1806 ingen piger der blev døbt ¹⁵/₇, og den eneste pige der fik navnet Ane Magrethe Rasmusdatter blev døbt 4. søndag efter Trinitatis, hvilket i 1806 var ²⁹/₆. Hun var datter af Rasmus Hansen & Sidse Jensdatter.

Ved konfirmationen 1821 fremgår det at denne pige blev vaccineret 1816 (ukendt dato) af distriktskirurg Tode og hendes dåbsdato angives her med samme dato som skudsmålet: ¹⁵/₇ 1806. Ved eftersyn viser det sig at hendes og de andre konfirmandinders dåb er forskudt 16 dage⁸. Formentlig har pastor Meyer regnet de forskydelige helligdage forkert da han indskrev datoerne ved konfirmationerne (hvorfra de antagelig blev afskrevet til skudsmålet).

Det må altså være denne pige til hvem skudsmålet oprindeligt blev udstedt. Hun ses i af- og tilgangslisterne at tage fra Toksværd til Kongsted i 1831, hvor hun også ses i folketællingen 1834.

Dato	Nr.	Fra → Til	Alder	Anmærkninger
28. okt. 1831	6	Toksværd → Kongsted	25	
1. nov. 1831	40	Toksværd → Kongsted	24	„til Hr. Vædelee“

Ane Magrethe Rasmusdatter (døbt ²⁹/₆ 1806), hendes færd i 1830'erne.

Navn	Alder	Stilling
Christopher Aschanius Vædeleer	49	Gift Forpagter af Borupgaard og Rønnedemølle
Ane Dorthea Raunholdt	49	Gift Hans kone
Henriette Christiane Conradine Vædelee	21	Ugift Deres datter
Oline Zisilie Vædelee	19	Ugift Deres datter
Hans Nielsen	29	Ugift Tjenestekarl
Niels Nielsen	35	Gift Tjenestekarl
Henrich Jensen	41	Ugift Tjenestekarl
Dorthea Kirstine Erichsdatter	21	Ugift Tjenestepige
<i>Ane Margrethe Rasmusdatter</i>	28	Ugift Tjenestepige
Stine Jensdatter	34	Ugift Tjenestepige

Folketælling 1834 hos forpagter Wædele, Kongsted sogn.

⁸En enkelt pige, Johanne Nielsdatter, har som den eneste den korrekte dåbsdato. Dette er formentlig fordi hun blev født og døbt i et andet sogn, og Meyer så har afskrevet datoen fra hendes dåbsattest ved konfirmationen.

Hun blev gift med daglejer Rasmus Pedersen ^{19/11} 1836. Ved vielsen angives at hun blev genvaccineret ^{30/3} 1835 af distriktslæge Frost. Forloverne var gårdmand Mads Andersen af Borup, Kongsted sogn, og husmand Niels Christophersen på Sparresholm, Tøksværd sogn.

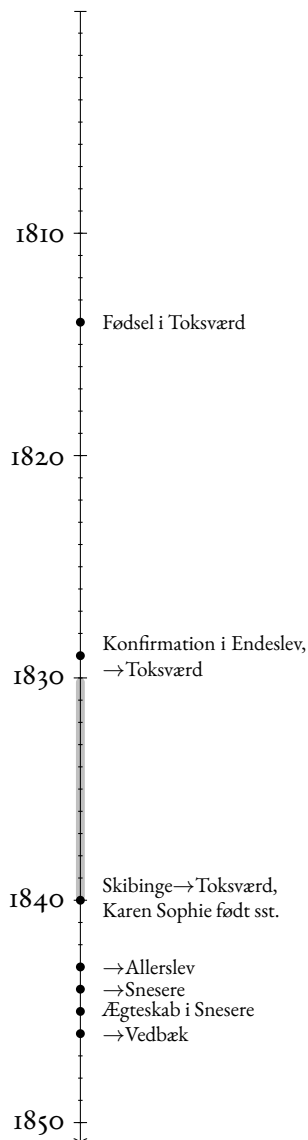
Rasmus Pedersen og Ane Magrethe Rasmusdatter boede flere år i Borup, Kongsted sogn, hvor de fik mindst tre børn. Ved folketællingerne 1850 og 1880 ses de i Eskildstrup, samme sogn. Her døde hun 84 år gammel den ^{8/6} 1890.

Det kan således ikke være hende, der rejste rundt med skudsmålet, selvom det var udstedt til hende — hun fødte en datter i Kongsted ^{28/4} 1837, hvor skudsmålsforfalskersken skulle være i Snesere sogn, og var blevet genvaccineret 1835 hvorimod forfalskersken kun var vaccineret i 1816 ifølge oplysninger fra 1838.

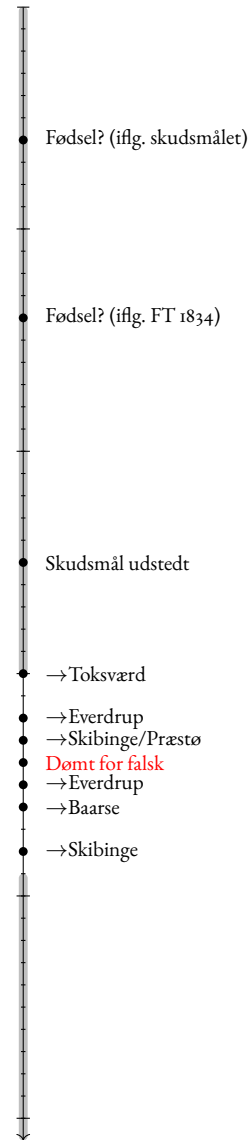
En Hypotese

Jeg har herunder lavet en sammenligning af „vores“ Ana Magrethes, skudsmålsforfalskerskens, og den ældre Ane Magrethes livsforløb og rejser:

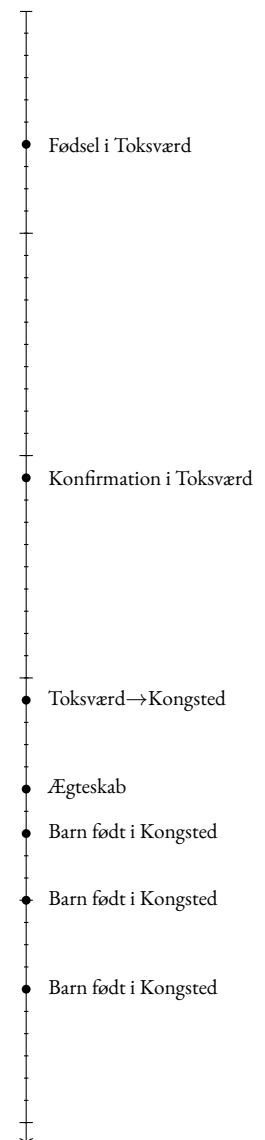
„Vores“ Ana Magrethe

Skudsmålsforfalskersken

Den ældre Ane Magrethe

Sammenligning af livsforløb og rejser.
 Grå markering på tidslinjen angiver at personen ikke kan findes i perioden.
 Pile angiver rejser.

Lad os også kort opsummere de sikre konklusioner der kan drages på baggrund af de foregående afsnit:

- Det har ikke været muligt at finde „vores“ Ana Magrethe i af- og tilgangslistene i 1830'erne.
- Der er derimod en kvinde der benytter et skudsmål med samme navn, og som dømmes for at have ændret i dettes påtegninger.
- Det kan ikke være kvinden til hvem skudsålet oprindeligt blev udstedt der benyttede og forfalskede det, da hun kan dokumenteres at opholde sig andetsteds.
- „Vores“ Ana Magrethe bliver flere gange angivet i kilderne med en for høj alder der passer til „skudsmålsforfalskersken.“
- Ligeså bliver „skudsmålsforfalskersken“ angivet i kilderne med en for lav alder der passer til „vores“ Ana Magrethe.

Min hypotese er således at det er „vores“ Ana Magrethe der rejser rundt med skudsålet i 1830'erne, og at det derfor formentlig også er hende der har siddet i fængsel for at have forfalsket det.

Hvordan hun oprindeligt fik fat i skudsålet kan ikke siges, ej heller hvorfor — måske indeholdt hendes eget skudsmål dårlige påtegninger der gjorde det svært for hende at finde tjenestested? Har hun stjålet det fra den anden Ane Magrethe, eller har hun måske fået det af hende, der alligevel ikke ville bruge det?

Antagelig har hun efter udstået straf fået udleveret en ny skudsmålsbog efter forordningens bestemmelser, med afskrifter af de tidligere påtegninger, og formentlig også en påtegning om fængselsstraffen.

Kanske derfor begynder hun at bruge sit eget skudsmål igen omkring 1840, da det „forkerte“ skudsmål måske er blevet tilpas svært og hendes eget nu var bedre — dog tilsyneladende gjorde hun det ikke konsekvent, jf. de forkerte aldersangivelser der oprindeligt bragte mig på sporet.

Endelig bør det også nævnes at navnekombinationen Ane Magrethe + Rasmusdatter i min erfaring var temmelig udbredt i Præstø amt i forhold til andre amter. Eksempelvis bar Rasmus Jochumsens⁹ 2. kone præcis dette navn.

Alt i alt vil det nok være temmelig svært — for ikke at sige umuligt — at på- eller afvise 100% hvad der foregik og der kan udtænkes mange hypoteser der passer på fakta. Der er ingen garanti for at det er „vores“ Ana Magrethe der var skudsmålsforfalskersken, men jeg finder i sidste ende ovennævnte hypotese plausibel.

---

⁹Ana Magrethes senere svigerfar, fader til Peder Rasmussen.

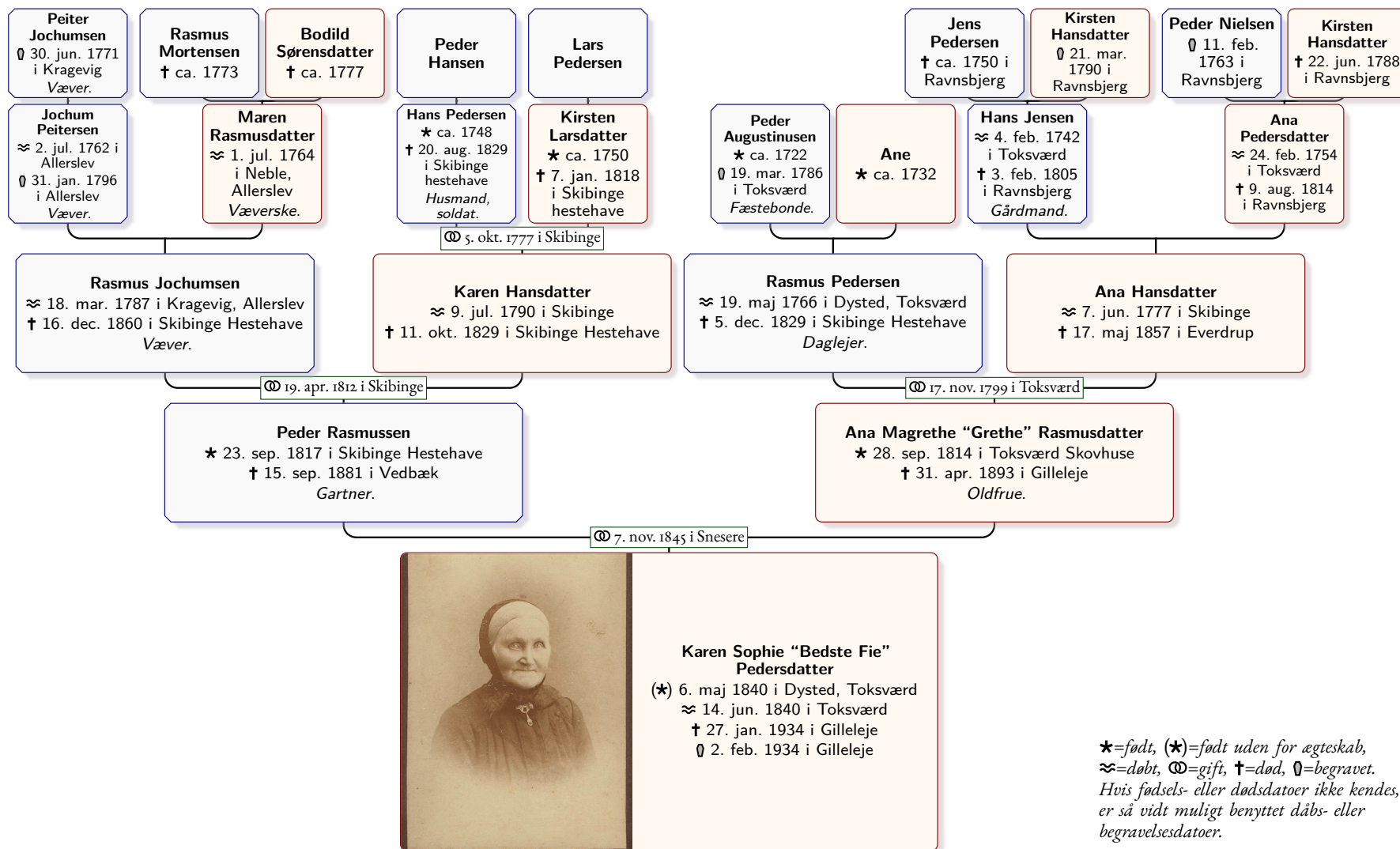
Konfirmationen

Fom nævnt begyndte jeg oprindeligt at lede efter Ana Magrethe Rasmusdatter i til- og afgangslisterne for at finde hendes konfirmation.

Den har jeg så sidenhen fundet i sognet Endeslev, hvor hun blev konfirmeret ²⁹/₄ 1829. Ifølge afgangslisten rejste hun straks derefter mod Toksværd ¹/₅ 1829; hendes alder angives at være 14½ år.

I Toksværd nævnes hendes ankomst ikke, da den falder i en af førnævnte lakuner (se fodnoten s. 13). Hvornår hun kom til Endeslev er heller ikke noteret i dette sogns tilgangslister.

Mikkel Eide Eriksen
Nørrebro/Gilleleje, 2017
Ajourført 2019

Slægtstavle